

Maciej Hubka, Zofia Zielińska

(Archiwum Państwowe w Piotrkowie Trybunalskim,

Oddział w Tomaszowie Mazowieckim)

Sprawozdanie z konferencji naukowej
Polska Partia Socjalistyczna a parlamentaryzm II RP,
Piotrków Trybunalski, 29 września 2012 r.

Jedną z szeregu rocznic, przypadających na rok 2012, było stuwieczystolecie powstania Polskiej Partii Socjalistycznej. Między innymi z tego powodu, a także z faktu silnych, historycznych związków Piotrkowa z tradycjami polskiego parlamentaryzmu, wspólnymi siłami Instytutu Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego Filii w Piotrkowie Trybunalskim, Archiwum Państwowego w Piotrkowie Trybunalskim oraz Polskiej Partii Socjalistycznej, zorganizowano tytułową konferencję.

W dniu 29 września 2012 r., w siedzibie piotrkowskiej Uczelni, miały miejsce obrady rzeczonyj konferencji. Zgromadzonych w sali audytoryjnej Instytutu uczestników powitał Prof. UJK dr hab. Marek Dutkiewicz, Dziekan Wydziału Filologiczno-Historycznego. W swojej przemowie wprowadził zebranych w tematykę i ideę podjętej inicjatywy. W dalszej kolejności głos zabrali przedstawiciele organizacji i instytucji współorganizujących konferencję, a także zaproszeni goście. Dr Tomasz Matuszak, Dyrektor Archiwum Państwowego w Piotrkowie Trybunalskim, witając gości, zaprosił do owocnych obrad oraz zapoznania się z towarzyszącą im wystawą materiałów archiwalnych. Jako trzeci wystąpił Bogusław Górski, Przewodniczący Rady Naczelnej PPS, który w kilku słowach przedstawił tradycje PPS, a także wyraził słowa wdzięczności dla współorganizatorów za podjęcie współpracy. Jako przedstawiciel zaproszonych gości, głos zabrał Artur Ostrowski, Poseł na Sejm RP z ramienia SLD. Jako rodowity piotrkowianin, wyraził zadowolenie z orga-

nizacji konferencji, a także ustosunkował się do charakteru ruchu lewicowego w realiach III RP.

Jak już wspomniano, obradom towarzyszyła wystawa archiwaliów pochodzących z zasobu AP w Piotrkowie Trybunalskim. Kustoszem wystawy był dr Aleksy Piasta, Kierownik Oddziału Informacji Archiwum. W sześciu przeszklonych gablotach, ustawionych w holu budynku uczelnianego, znalazły się różnorodne materiały, których zakres chronologiczny zawierał się w latach 1905-1948. Trzonem ekspozycji były dokumenty kierownictwa Okręgu Piotrkowskiego PPS, plakaty i druki ulotne, prasa partyjna – „Robotnik” i „Przedświt”, a także akta administracji rządowej – Urzędu Wojewódzkiego i Starostwa Powiatowego w Piotrkowie. W dokumentacji registratury własnej AP zachowało się wiele ciekawych materiałów dotyczących postaci dra Adama Feliksa Próchnika, dyrektora AP, a zarazem działacza PPS i posła na Sejm II RP. Ciekawym materiałem, znajdującym się na wystawie, były relacje Stefana Krupy Skibińskiego, więźnia obozów koncentracyjnych w Oświęcimiu i Buchenwaldzie. Fakt towarzyszenia wystawy inicjatywie naukowej spotkał się z dużym zainteresowaniem uczestników obrad. Podczas przerw pomiędzy kolejnymi panelami, referencjami oraz słuchacze mogli uzyskać więcej informacji od autora wystawy. O pozytywnym odbiorze archiwalnej inicjatywy świadczyły głosy w dyskusji, a także podziękowania pod adresem organizatorów.

W pierwszej części obrad, moderowanej przez prof. M. Dutkiewicza, wygłoszono dwa referaty. Jako pierwszy odczytano materiał pt. *Czerwona Gdynia – Przyczynek do dziejów PPS na Wybrzeżu do 1948 r.*, przygotowany przez nieobecnego na obradach dra Mariusza Kardasa (Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni). W zastępstwie Autora, materiał przedstawił moderator. W referacie znalazło się szereg ciekawych informacji dotyczących zainicjonowanego w latach dwudziestych XX w. związku miasta z polskim ruchem socjalistycznym, a także interesującego epizodu oddziału „Czerwonych Kosynierów Gdynińskich” i ich udziału w walkach z niemiecką agresją w 1939 r. Kwestia charakteru oddziału oraz pochodzenia jego nazewnictwa wywołała ciekawą dyskusję. Ostateczna konstatacja zakładała odwołanie do idei braterstwa walki z okresu insurekcji kościuszkowskiej.

Następnie głos zabrał mgr Kamil Piskała (Uniwersytet Łódzki), wygłaszając referat nt. *Rola i miejsce PPS w demokracji parlamen-*

tarnej II RP. Poruszana w wystąpieniu tematyka opracowana została przez autora w związku z prowadzonymi przezeń badaniami nad rozprawą doktorską. Do zagadnień omawianych przez K. Piskalę należały między innymi wyniki kolejnych wyborów parlamentarnych w II RP, a także aktywność sejmowa i podstawy programowe partii w tym okresie.

Drugą część obrad, prowadzoną przez dra Janusza Budzińskiego, Prodziekana Wydziału Filologiczno-Historycznego Filii UJK, rozpoczął referat pt. *Adam Próchnik jako parlamentarzysta*, wygłoszony przez prof. Edwarda Alfreda Mierzwę (Filia UJK w Piotrkowie Tryb.). Prelegent poddał ocenie zaangażowanie A. Próchnika na polu politycznym, ze szczególnym uwzględnieniem jego wystąpień sejmowych. Oceniał, iż mimo niewielkiej aktywności podczas obrad sejmowych, A. Próchnik prezentował ciekawe poglądy na temat systemu edukacji w II RP. Wystąpienie prof. E. A. Mierzwy zapoczątkowało cykl odczytów poświęconych postaci dra Adama Feliksa Próchnika, będącego osobą niezwykle zasłużoną dla miasta Piotrkowa oraz jego społeczności.

Dr Tomasz Matuszak (Dyrektor AP w Piotrkowie Tryb.) pokusił się o omówienie działalności archiwalnej A. Próchnika, poświęcając temu zagadnieniu wystąpienie nt. *Dr Adam Feliks Próchnik – archiwista wszechstronny*. W swojej prelekcji nawiązał między innymi do wojskowego epizodu w życiu A. Próchnika, a także wieloletniej ścieżki rozwoju tegoż jako archiwisty i społecznika.

Jako kolejny referat w tej części obrad wygłoszony został materiał opracowany przez dra Andrzeja Wróbla (Kierownik Oddziału AP w Tomaszowie Maz.). Z powodu absencji autora, tekst odczytała mgr Zofia Zielińska (Oddział AP w Tomaszowie Maz.). Wystąpienie nosiło tytuł *Działalność PPS w samorządzie Tomaszowa Mazowieckiego w latach 1918-1939*. Omówiono w nim wyniki wyborcze PPS oraz działalność partii w samorządzie miejskim. Podobny temat przedstawił mgr Zbigniew Ziemia w wystąpieniu pt. *PPS w samorządzie Piotrkowa Trybunalskiego w latach 1919-1939*. Na podstawie obu wystąpień słuchacze mogli zapoznać się z podobieństwami postaw czy też problemów, z jakimi lokalni działacze PPS musieli się spotkać w okresie międzywojennym.

Ostatni panel, moderowany przez prof. E. A. Mierzwę, otworzył mgr Maciej Hubka (Oddział AP w Tomaszowie Maz.) z referatem nt. *Ruch socjalistyczny w powiecie piotrkowskim wobec wojny polsko-*

rosyjskiej 1919-1921. Autor skupił się na rozwoju kadrowym lokalnej organizacji partyjnej, jej odbiorze społecznym w regionie, stosunku wobec wojny, a także inwigilacji przez państwowe organa bezpieczeństwa. Kolejne dwa referaty wygłosili studenci historii piotrkowskiej Filii UJK. Olga Lachowska odwołała się do postaci piotrkowskiego archiwisty w wystąpieniu pt. *Rys biograficzny Adama Próchnika*. Oskar Kuliński natomiast, w referacie nt. *Działalność parlamentarna Zygmunta Zaremby*, przybliżył zebranym osiągnięcia kolejnego socjalisty z piotrkowskim rodowodem. Na tym obrady ostatniego panelu zakończyły się.

Konferencję podsumowali przedstawiciele organizatorów, wyrażając zadowolenie z sukcesu podjętej inicjatywy i mając nadzieję na jej kontynuację.